

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Wydział Geografii Społeczno - Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

Seminarium - konkurs Study@research 076

Analiza społeczno-gospodarcza gmin w układach obwarzankowych w województwie wielkopolskim w latach 2011-2021

lic. Dawid Kozubek

Kierownik projektu

prof. UAM dr hab. Barbara Konecka-Szydłowska

Opiekun naukowy

Poznań, 10.05.2024 r.

Projekt „*Analiza społeczno-gospodarcza gmin w układach obwarzankowych w województwie wielkopolskim w latach 2011 – 2021*” realizowany był w ramach dyscypliny geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna pod opieką naukową prof. UAM dr hab. Barbary Koneckiej-Szydłowskiej (nr wniosku w konkursie ID-UB: 076/34/UAM/0001).

Plan prezentacji

1. Wstęp
2. Wyniki badań
3. Rezultaty działań badawczych

1. Wstęp

Celem projektu była analiza społeczno-gospodarcza gmin w układach obwarzankowych w województwie wielkopolskim.

Badania przeprowadzono w układzie pięciu kategorii: (1) ludność, (2) gospodarka, (3) infrastruktura społeczna, (4) infrastruktura techniczna i mieszkalnictwo oraz (5) kapitał ludzki i społeczny.

Zakres czasowy pracy stanowiły lata 2011-2021. Natomiast zakres przestrzenny składał się z 11 miast i ich wiejskich odpowiedników tworzących układy obwarzankowe.

1. Wstęp

Działania badawcze zrealizowane w terminie od 01.01.2023 r. do 31.10.2023 r. przedstawiają się następująco:

Etap 1

Określanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin obwarzankowych na tle pozostałych gmin wiejskich w województwie wielkopolskim

- Styczeń – kwiecień 2023 r.

Etap 2

Opisanie różnic i podobieństw w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego pomiędzy gminami w układach obwarzankowych w województwie wielkopolskim

- Maj – sierpień 2023 r.

Etap 3

Dokonanie identyfikacji i oceny powiązań społeczno-gospodarczych pomiędzy jednostkami tworzącymi specyficzne struktury terytorialne w województwie wielkopolskim

- Wrzesień – październik 2023 r.

2. Wyniki badań

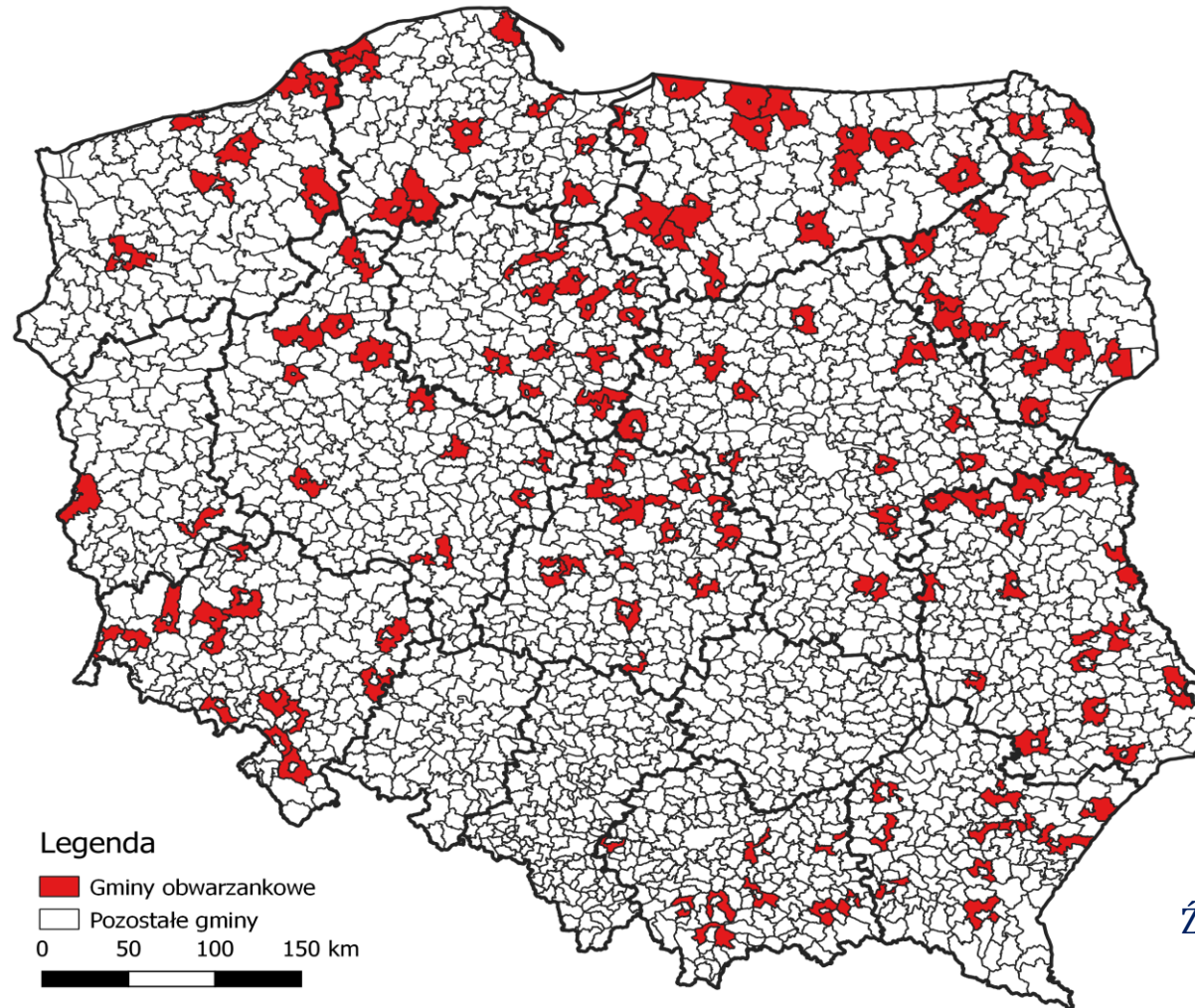
W świetle literatury przedmiotu zauważalny był brak opracowań, które podejmowałyby tematykę poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w kontekście gmin obwarzankowych w Polsce lub w obrębie wybranego województwa, tj. wielkopolskiego. Dlatego przeprowadzone badania uzupełniły lukę badawczą w niniejszym zakresie, który stanowił do tej pory przedmiot ogólnych rozważań tylko kilku autorów, m.in. Sławomira Kamosińskiego (2015), Piotra Gibasa (2016a i 2016b), Lecha Jańczuka (2020) oraz Marka Wolanina i Marcina Kęsego (2021).

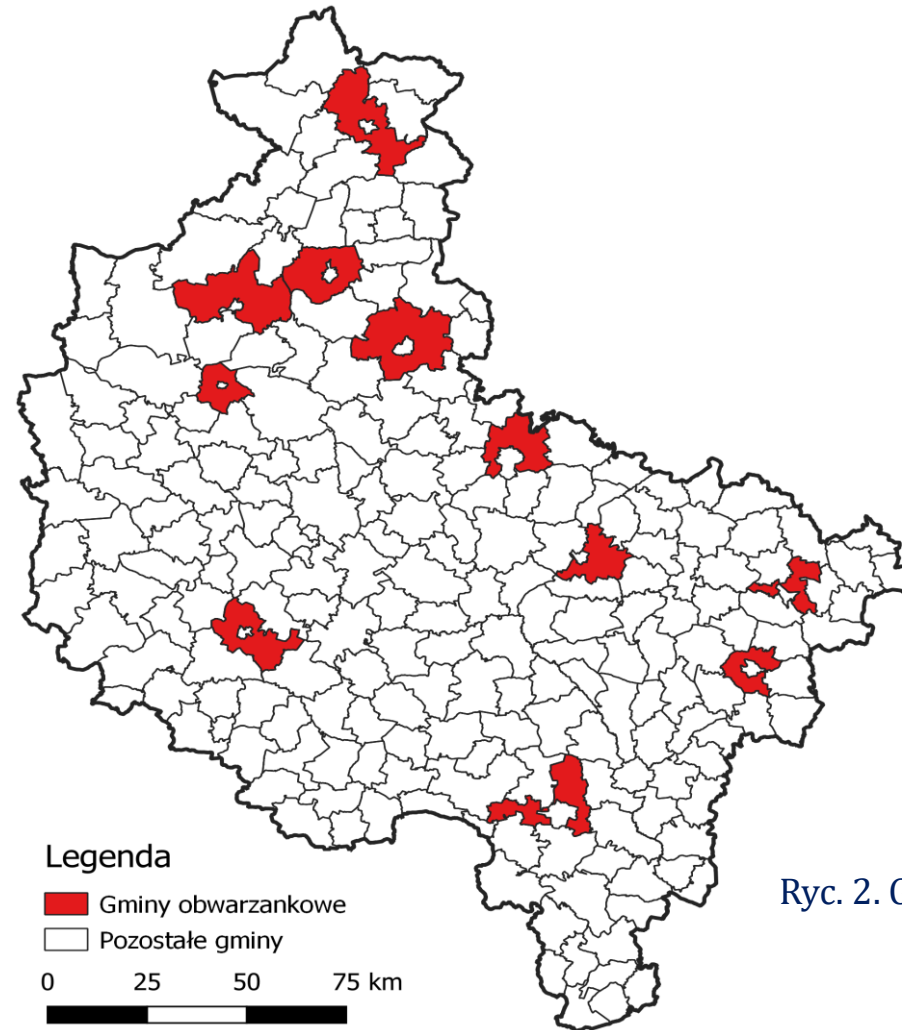
UCZELNIA
BADAWCZA
INICJATYWA DOSKONAŁOŚCI

2. Wyniki badań

Pojęcie gmin obwarzankowych pojawiło się po raz pierwszy w 2013 r. w raporcie pt. „*Ocena sytuacji samorządów lokalnych*” przygotowanym przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. Odnosi się do gmin wiejskich, które otaczają miejskie, a siedzibę władz mają na terenie gminy miejskiej (miasta na prawach powiatu).

Ryc. 1. Gminy obwarzankowe w Polsce
Źródło: opracowanie własne na podstawie
Polskie Obwarzanki (2013).

Ryc. 2. Gminy obwarzankowe województwa wielkopolskiego
Źródło: opracowanie własne na podstawie
Polskie Obwarzanki (2013).

Gmina	Powiat	Siedziba władz	Powierzchnia [km ²]
Chodzież	chodzieski	Chodzież	212,9
Czarnków	czarnkowsko-trzcianecki	Czarnków	345,8
Gniezno	gnieźnieński	Gniezno	178,2
Koło	kolski	Koło	102,6
Kościan	kościański	Kościan	202,5
Obrzycko	szamotulski	Obrzycko	110,8
Ostrów Wielkopolski	ostrowski	Ostrów Wielkopolski	207,9
Słupca	słupecki	Słupca	144,8
Turek	turecki	Turek	109,3
Wągrowiec	wągrowiecki	Wągrowiec	347,9
Złotów	złotowski	Złotów	292,3

Tab. 1. Gminy obwarzankowe województwa wielkopolskiego

Źródło: opracowanie własne.

3. Rezultaty działań badawczych

Wyniki badań przedstawiono w formie dwóch artykułów naukowych wydanych w wysoko punktowanych czasopismach z listy Ministerstwa Edukacji i Nauki: *Samorząd Terytorialny* (Wyd. Wolters Kluwer) i *Space – Society – Economy* (Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego), a także raportu końcowego z badań terenowych oraz zaprezentowano na ogólnopolskich konferencjach naukowych zorganizowanych przez uznane ośrodki naukowe.

3.1. Artykuły

ARTYKUŁY

Dawid Kozubek
jest studentem I roku studiów magisterskich na kierunku gospodarka przestrzenna na Wydziale Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1270-3240>, e-mail: dawkoz4@st.amu.edu.pl

Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gmin obwarzkowych na tle pozostałych gmin wiejskich w województwie wielkopolskim

Słowa kluczowe: poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, województwo wielkopolskie, gminy wiejskie, gminy obwarzkowe

Głównym celem artykułu jest określenie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin obwarzkowych na tle pozostałych gmin wiejskich w województwie wielkopolskim. Zakres przestrzeny pracy dotyczył gmin województwa wielkopolskiego, ze szczególnym uwzględnieniem 11 gmin o charakterze obwarzkowym, którym są: Chodzież, Czarnków, Gniezno, Kolo, Kościan, Obrzycko, Ostrow Wielkopolski, Sępólno, Turek, Wągrowiec i Złotów. Natomiast zakres czasowy obejmował lata 2011 i 2021. Postępowanie badawcze służące realizacji głównego celu pracy składa się z trzech etapów. W pierwszym dokonano przeglądu literatury na temat gmin obwarzkowych w Polsce. W ramach drugiego etapu określono poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gmin obwarzkowych na tle pozostałych gmin wiejskich w województwie wielkopolskim, na podstawie wskaźnika syntetycznego Perla (WS). Do jego obliczenia zastosowano wybrane wskaźniki cząstkowe odnoszące się do pięciu kategorii: 1) ludności, 2) gospodarki, 3) infrastruktury społecznej, 4) infrastruktury technicznej i mieszkalnictwa oraz 5) kapitału ludzkiego i społecznego. Natomiast w ostatnim etapie sformułowano wnioski, z których wynika, że gminy obwarzkowe na tle pozostałych gmin wiejskich w województwie wielkopolskim charakteryzują się większą przeciętną i niski poziom rozwoju społeczno-gospodarczego.

Samorząd terytorialny na poziomie gminnym wprowadzono w Polsce po transformacji ustrojowej w 1989 r. na mocy ustawy z 8.03.1990 r. o samorządzie terytorialnym¹. Pod-

stawy jego struktury powstały w 1973 r², kiedy to władze państwa utworzyły gminy jako podstawowe jednostki administracyjne na terenach wiejskich w wyniku zniesienia obowiązującego

¹ Ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie terytorialnym (tekst pierwotny: Dz.U. z 1990 r. Nr 16, poz. 95). Z dniem 29.12.1998 r. tryb ustawy został zmieniony na ustawę z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (na podstawie ustawy z 29.12.1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku

z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa, Dz.U. Nr 162, poz. 1126 (z zm.)), obecnie Dz.U. z 2023 r. poz. 40 (z zm.).

² Ustawa z 29.11.1972 r. o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U. Nr 49, poz. 312).

Samorząd Terytorialny 5/2023 63

**SAMORZĄD
TERYTORIALNY**

MIESIĘCZNIK

5
(389)
maj
2023

Partycypacja społeczności lokalnych w kreowaniu strategii rozwoju gospodarczego w świetle standardów Rady Europy

Obowiązki o charakterze kompensacyjnym lub minimalizacyjnym w decyzji określającej uwarunkowania środowiskowe realizacji przedsięwzięcia

Problematyka rozliczeń w przypadku zwrotu wywłaszczonej nieruchomości – wybrane zagadnienia

Powództwo starosty i organu wykonawczego gminy o stwierdzenie nieważności ustanowienia odrębnej własności lokalu

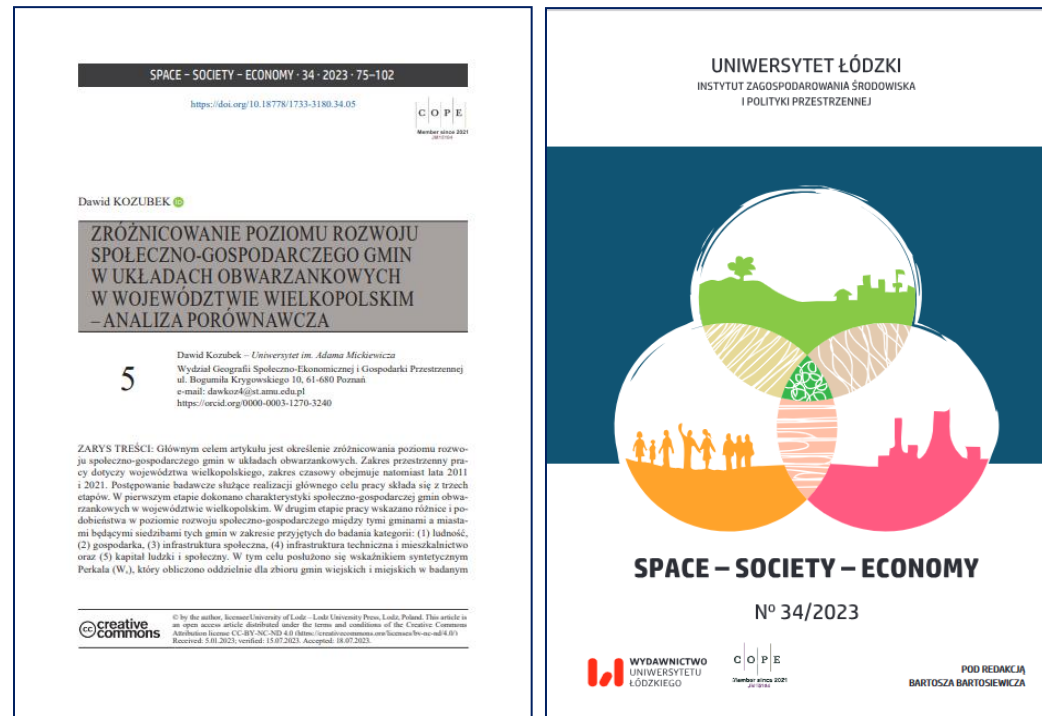
Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gmin obwarzkowych na tle pozostałych gmin wiejskich w województwie wielkopolskim

www.wolterskluwer.pl www.czasopisma.wolterskluwer.pl

 Wolters Kluwer

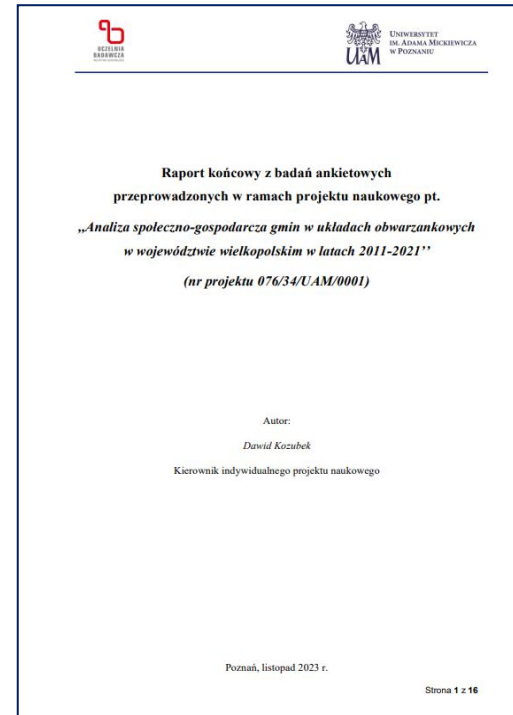
Kozubek D., 2023. *Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gmin obwarzkowych na tle pozostałych gmin wiejskich w województwie wielkopolskim*. Samorząd Terytorialny, 5, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa, s. 63-78.

3.1. Artykuły

Kozubek D., 2023. *Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin w układach obwarzankowych w województwie wielkopolskim – analiza porównawcza.* Space – Society – Economy, 34, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 75-102.

3.2. Raporty

Kozubek D., 2023. *Powiązania społeczno-gospodarcze między gminą wiejską a miastem Wągrowiec. Raport końcowy z badań ankietowych.* Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, s. 16.

3.3. Konferencje

Wrocławek. II Ogólnopolska konferencja kół naukowych i organizacji studenckich: Wyzwania współczesnego świata, 2 czerwca 2023 r., Państwowa Akademia Nauk Stosowanych we Wrocławku.

Referat: Kozubek D., *Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gmin obwarzankowych na tle pozostałych gmin wiejskich w województwie wielkopolskim.*

3.3. Konferencje

Kraków. XII Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy: Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii, 20-22 października 2023 r., Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.

Poster: Kozubek D., *Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin w układach obwarzankowych w województwie wielkopolskim – analiza porównawcza.*

3.3. Konferencje

Katowice. XIX Ogólnopolska Konferencja Naukowa MAŁE MIASTA: Przestrzeń, społeczeństwo, gospodarka, 26-27 października 2023 r, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach.

Referat: Kozubek D., *Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego układów obwarzankowych małych miast w województwie wielkopolskim.*

Bibliografia

Gibas P., 2016a, *Analiza tempa rozwoju tzw. gmin obwarzankowych na tle pozostałych gmin w Polsce*. [w:] K. Heffner, B. Klemens (red.), *Obszary wiejskie – wiejska przestrzeń i ludność, aktywność społeczna i przedsiębiorczość*. Studia KPZK PAN, 167: s. 60-69.

Gibas P., 2016b, *Zmiany poziomu rozwoju „obwarzankowych” małych miast i gmin miejsko-wiejskich w Polsce – analiza porównawcza*. Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 279: s. 304-311.

Jańczuk L., 2020, *Współpraca gmin obwarzankowych na płaszczyźnie gospodarczej. Zarys problemu*. Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej, 18, 4: s. 247-259.

Kamosiński S., 2015, *Gminy obwarzankowe w Polsce na przykładzie Kujaw i Pomorza*. [w:] Z. Bukowski, S. Kamosiński (red.), *Samorząd terytorialny: wybory, partycypacja społeczna, gospodarka lokalna*. Wydawnictwo Uniwersytetu im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Bydgoszcz, s. 245-270.

Ocena sytuacji samorządów lokalnych, 2013. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa.

Wolanin M., Kęsy M., 2021, *Zarządzanie strategiczne zasobami edukacyjnymi w gminach obwarzankowych*. [w:] R. Moniuszko, M. Kęsy (red.), *Problemy i uwarunkowania zarządzania edukacją*. Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki, Bydgoszcz: 107-131.

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Wydział Geografii Społeczno - Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

Seminarium - konkurs Study@research 076

Dziękuję za uwagę!